

САНА ОЛОХ

Х а н ы т
1931 сыл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 100 (6548).

1987 сыл. Атырдах ыйын 20 күнү.
ЧЭПНИЭР

Сыаната
3 харчы.

ПАРТИЙНАЙ ТЭРИЛТЭЛЭРГЭ ОТЧУОТТАР-БЫЫБАРДАР

ССКП Устаабын көрдөбүлүрүгөр сөз түбөһиниэ-
рон, быһыл атырдах ыйыгар 8 партийнай группаларга,
оттон баладан—алтынны ыйдарга 15-төн
айыһах састааптыңа 4 састаабы уонна 17 маңнай-
гы сүһүөх партийнай тэрилтэлэргэ отчуоттуур-быы-
бардыр партийнай мунньахтар ытылаллар.

Быһылгы отчуоттуур-быыбардыр мунньахтар
сүрүн уратыларынан Улуу Октябрь 70 сыла туо-
лутун көрсө, ССКП XXVII съезина, Кини Комитет
тохсунуутаабы (1987 с.) уонна бэс ыйылаабы
(1987 с.) пленумнарын Уураахтарыгар бэлэтэммит
историческай сорууттары олоххо кыллалары эппиттээх
көмүгөр уонна Бүтүн Союзтаабы XIX партийнай
конференцияга бэлэмнэни сааламмит кэмнэригэр
ытылаллар буолар. Ону тэҥэ ССКП обкома рес-
публика маңнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэлэрин
бөйбүөй дьобурдарын үрдэтигэ туһайылыбыт
аппалар көрүүнү билдэрбитэ сотору биэр сылын
туолуоҕа. Көрүү саалаабын этабын түмүктэргэ Улуу
Октябрь юбилейин көрсө таһаарылыахтара.

Отчуоттуур-быыбардыр мунньахтарга бэлэм-
ни—партирунналар, партийнай тэрилтэлэр ураты
эппиттээх үлэлэрэ. Мунньах докумуоннарын бэлэм-
нэһингэ интэ актив тардылаан кыттаахтара. До-
кумуоннар толору объективнай, критическай ы-
рытылалардаах буолаллара ирдэнэр. Мунньабы бэлэм-
нэһингэ формальнай сыһан кытаанахтык сэмэ-
лэһтээх.

ССКП райкомун кэллэһин пленумнарыгар бэлэм-
тэммитин курдук, маңайгы сүһүөх партийнай тэ-
рилтэлэр бөйбүөй дьобурдарын көрүүнү тэрийини
билдэр-көстөр итэҕэстэр бааллар. Онон отчуоттуур-
быыбардыр мунньахтарга бу дьыалааны тэрийин
туруга хайаатар даҕаны көрдөрүлүөх тустаах. Кө-
рүү не хоһоонун, кини сыалын-соруугун коммуни-
стар төһө өйдөөн, ким хайдах кытара, ССКП чи-
лиһиһин отчуоттатын хайдах тэрилтэлэргэ, ол төһө
көдүүбү биэрбитэ, учуоһа туура хас биридди пар-
тияга төһө активнай, кини уларыта тутууга чопчу
туугуан кытара—ити, о. д. а. боннууруостар кэлэ-
тин кинигэр туруохтаахтар. Биһиэхэ аллараттан
үһө уонна төттөрүтүн үһөһтөн аллара критика
баар буолааччы. Оттон рабочай рабочайы эбэтэр
салайааччы салайааччыны аһаастык критикала-
һынара билгитин даҕаны сэдэхтик көрсүлэр. От-
чуоттуур-быыбардыр мунньахтарга манн учуот-
туоһа.

Учуоһастарын кэмгэр төлөөһүнүнэн, мунньахха
лоо-бааччы кэлэн кыттыһан уонна онно ардыгар
уонсайынан саба быраҕан тыл эттиһэн эрэ мунгу-
данар коммунистар арыһаа суохтар. Сааһырыттар-
ынан эбэтэр хамнастаах үлэлэригэр солоторо
суоһунан тумулук туттан, партийнай соруудахтан
куотуһа сатыыр коммунистар суох буолбатахтар.
Олорго принципиальнай сыанабылы булгуччу би-
риэххэ. Атын болгоһотуу эрбэр боннууруонунан
пенсционер коммунистары кытта үлэни тэрийинни
тупсары буолар.

Биллэн турар, уларыта тутуу усулуобуйатыгар
хас биридди коммунист тустаах эбэһиһэни таһы-
нан үдэ коллективны активноһун көтөбүүгэ тугу
онорбута сыаналаннах тустаах. Айылда климат
үөскэһин ураты уустун усулуобуйаларын табиғи-
гэр үөскэһит ирдэһитин таһымы, общественнай сү-
һү кэлэри туура кыстыгы тэрийин боннууруостара
бастаах учураакка тутуулаан дьүүлэһиллэхтээхтэр.
Коммунистар «Мугудай» совхоз үлэһиттэрин ыны-
рыларынан дьыалаһан өйүүр итэҕэстэр. Кыстык
кэмгэр үдэ ордуң эппиттээх учаастактарыгар ком-
мунистары аттаран туруорууга кыһанылыахтаах.
Оттон оройуон киниһизэни партийнай тэрилтэлэр
быһыл ыйын итэҕэһэр совхозтарыгар тутууна кө-
мөлөөхтөөхтөрүн чуолкайдыхтаахтар.

Ааспыт отчуоттуур-быыбардыр мунньахтарга
коммунистар онорбут критическай эппиттэригэр
ыйылыбыт итэҕэстэри туоратымга, кини-
лэр атын даҕаны туруорууларынан
олоххо кылаарыгэ туох оноруллубута
аһаастык, кырдыгынан этилэхтээх. Дьонуннаах
иниэтэни производствода хаһайыстыбаннай аһа-
һы кыллалар, ресурсалары кэмчилээһини, дьыһы-
һынни бөдөрөгтүү, социалистическай куоталаһы-
ны тэрийин, үлэҕэ саһаны-бастыны олохтоһун, о.
д. а. курдук боннууруостар ылаах тустаахтар. Ити
барыта үдэ коллективтарын ортотугар партийнай
сабыдыады дьиргэттигэ, уларыта тутууну мизэҕэ
өссө түргэттигэ.

БАЛАҤЫАННААБЫТ ИЭДЭЭННЭЭХ, ЭН КЫСТЫГЫ ХААЧЧЫЙЫГА ТУГУОНГОРДУН?

СҮӨҤҮ АҤЫЛЫГЫН БЭЛЭМНЭЭНИГЭ ОРОЙУОННААБЫ КУОТАЛАҤЫ УСУЛУОБУАТЫГАР УЛАРЫТЫЛАР

Оройуонга, ону хаһан
республика үрдүнэн об-
щественнай сүөһү аһы-
лытын бэлэмнэһингэ
ураты ыраахан балаһыан-
һа үөскэбитинэн си-
бээһин, ССКП обкомун,
Саха АССР Министрде-
рин Советын уонна
профсоюзтар Саха уобла-
стаабы советтарын ре-
комендацияларынан оро-
йуон совхозтарын, отде-
лениеларын уонна от-
туур звеноларын соци-
алистическай куоталаһы-
ларыгар манньк улары-
тылары сүөһү аһылы-
тын бэлэмнэһини тэри-
һингэ оройуоннаабы өпө-

ративнай штаб киллэрдэ:
— Куоталаһы түмүк-
тэрин атырдах ыйын 24,
балаһан ыйын 7 уонна
бүтэһинтээх түмүгү бала-
һан ыйын 21 күннэригэр
онорорго.
— Совхозтар уонна отде-
лениелар куоталаһыла-
рыгар ылайылаабы
1988 сыл тохсунуу 1
күнүнээһин туругунан би-
лаһаннаах сүөһүтүн биэр
усулуобунай төбөтүгэр
төһө аһылык единицатын
бэлэмнэһитинэн быһа-
арга.
— Звенолар куотала-
һыларыгар, уруксу кур-
дун графинна киирбитин

нэн эбэтэр былааны то-
лорбутунан, буолбана,
эбэно биэр кийитигэр тө-
һө оноруллубутунан кы-
һылаабы быһаарга.
— Оройуон тас өттү-
гэр оттуур звенолары үс
бөлөххө араарарга: бас-
тамы бөлөххө Уус-Майа
оройуонугар уонна Амма
үгүгөр, иккис бөлөххө
Кэбээһин уонна Горнай
оройуоннарыгар үһүс бө-
лөххө Нам, Якутскай, Бу-
луу оройуоннарыгар от-
тоочулар киирэллэр.
— Оройуон тас өттүгэр
оттуур звенолар куотала-
һыларынан көбүлүүргэ
биэр «Жигуля» биэр

«Москвич», биэр «Запо-
рожен» фондальарын эбик
көрүгүгэр райпо бырады-
лыһаһытын эбэһиниэ-
тинргэ.
— Атырдах ыйын 17-
тэн 23 күнүгэр дьэри,
атырдах ыйын 24-тэн
балаһан ыйын 7 күнүгэр
дьэри оттооһунга баста-
һа, иккис, үһүс мизэ-
лээх звенолары ОАПХ
фондатыгар, ОАПХ деп-
ломнарынан наһараада-
һан турар, харчынан
биримийаһиниэргэ баста-
һа мизэстэлээһи—150
солк., иккис мизэстэлээһи
—100 солк., үһүс мизэ-
стэлээһи—75 солк.

КЭБЭЭҤИГЭ, ОТЧУТТАРЫТЫГАР Интервью

Билдэрин курдук, оройуон сорох совхозтарын
звенолара Кэбээһин оройуонугар тийэһи оттуу сым-
дальлар. Соторулаабыта онно оройуонга предста-
витель быһыаһынан госагропром үлэһиттэрин проф-
союзун райкомун председателэ Е. Е. Васильев ба-
ран кэлдэ. Биһиги корреспондент кинигэти ман-
ньк интервьюу ыла.

Корр: Кэбээһингэ төһө
киһи тийбөн, хайдах та-
һыллэн үлэһиллэрий?

Эппит: Кэлэн «Мугу-
дай» уонна «Чурапчы»
совхозтар эбик мыһыт
дзоннорунуун билгитин
200-чэки киһи үлэһин
сымдыр. Барыта—4 сов-
хозтан 13 звено. Отчу-
ттарыт «Синитэ» совхоз
Синитэвэһи отделеһи-
гэр бааллар. Ол дойду
биһиэхэ сыһыарылыбыт
хотуһаларын үүһүтэ мө-
лөх—сентарпан үсүгэр 4-
5 центнер кэлэр. Бэс ыйы-
гар өрт уота туран, ула-
һаһыны эмсэһэлэһит. Уу-
та-хаара сүрдөөх. Биһиги
дзонмут сүһүбүнэн илин-
нэн оттууллар. Бары сов-
хозтар трактордаахтар,
роторнай косилкалаахтар.
Уу ылбатах дьобуус сирдэ-
ригэр олорун туһаналлар.

Техника туруга куһаҕана
суох тынан баран, Кыта-
һах отделеһиэ саас
хаарбах трактордары мы-
һыта, рабочайдара моһу-
гуна сымдыбыттар.

Корр: Отчуоттарыт
хааччылыһылара хайда-
һый?

Эппит: «Холбоо» дьы-
һылынан 50 тонна таһаҕас
үһэрдиллэбит. Ол иһигэр
эт, үүт, о. д. а. араас
көнсөрбөлөр, минн кон-
центратор, саппыны,
үтүгү, үлэ кестүүмэ, те-
логрейка, о. д. а. баал-
лар. Ону таһынан икки
тонна көрүгэ эт лиһитин
көрдөрөн, билгитин маады-
һалларынан сүөһүнү өлө-
рөн, сорохтор эбик лицен-
зиянан булаһан, балык-
тан аһыһаллар. Килиэ-
тэрин сүһүбүнэн бөһөлөрө
онгостоллор. Звенолар ба-
һалэрин иһик ардыгар ра-

цияһан сибээһинэ олорол-
лор. Аны биһиги оройу-
он кытта көрсөтөр буо-
лдохтор. Суол-һис суох
дэһиэти. Онон танкетка
туруорсан ыһыбыт. 2
врач тийбэн. Синитэ бө-
һөлөгөр олорон отчутта-
ры көрөллөр-исталлар.
Кинилэр Сангартан наа-
даһах эми-тому ыһыттар-
а. Бу күннэргэ оройуон-
тн Кэбээһингэ агитбригада
барар. Звеноларга бары-
ларыгар сыадыахтаах.
Быһаарылаа иһик бонну-
руонунан элбэх киһи сы-
тар улахан балаһаһалара
буоһаллар. Иһик тынан
биһиги отчуоттар кыра ба-
һаһаларынан туһанал-
лар.

Корр: Онон хаачы-
һы куһаҕана суох дьэ-
һэ сеп дуу?

Эппит: Онуу. Дьон
наһаарыһаһалара үгүгэ.

Корр: Дьонмут төһө от-
тоһулар? Ордуң хайла-
ра үгүгэһий? Бүтүөхтөри-
гар дьэри төһө көбүннүлэ-
һинхтэрий?

Эппит: Былаан 3 тыһ.
тонна этэ. Ол туолаһат ту-

руктаах. Үдүннээһинэ, 2
тыһ. тоннаһа таһаарыах-
тара. Ыһа аһаарыһаһан
1038 тоннаһа көбүһиттэ-
ра.

Ордуң үгүгэһий Кэбэ-
һий дьон күөл таһаҕар
оттуур «Чурапчы» совхоз
Арыһаһаһыттан оройуон
чемпиона Д. Л. Попов са-
һаһар илин звенога үлэ-
һин. Поповтаах 156 тон-
на оттоммуттара. Субу-
руускаһтан Судуҕа күөл
кыттыһыгар ветеран Н. Г.
Слепцов кырдыаһастара
120 тоннаһахтар. Бу сов-
хозтан А. П. Кузьмин, М.
Н. Дьаһыһоһкай салаһар
звенолара эһик куһаҕана
суохтар. Оттон Эрилик
Эриһитин аатынан совхоз
от сенилэһитин звенолара,
сирдэри-уоттара табыллы-
баһа, бириэһэлэрин көһөр
айдыһа элбэһи сүтэрдил-
лэр. Чакырдар эрэ арыһы-
ча аһаһа оттоох сиргэ та-
һа таһанылар.

Корр: Кэбээһингэ отто-
мут оту хаһан, хайдах
саһан сүөһү айаһар би-
рер быһан баары?

Эппит: Мин санаабар,
кыһын суол турбутун эрэ
кэһик, төһөлөрө буолуо.
Престэһинин даҕаны то-
һоруу көһиттэн саһа-
һаһа кыах баар.

ОХСУУЛААХТЫК ОТТУУЛАР

«Мындагаһы» совхоз
Соловьевтаабы отделе-
һитын мөһи отчуоттары
биэр звенотун «Бөһүөт
Знага» орденнаах Фи-
липп Данилович Кронни-
ков салаһар. Кинилэр
төрдүлэр: Н. Г. Заха-
ров, Е. Н. Массов, Н. Д.
Кронников.

Хара бастаах күнтэн
сирийан-хоруйан оттоон
атырдах ыйын 10 күнү-
гэр 20 тонна көбүннүлэ-
миттэ. Тэһимнээх үлэ
салһанар. Отчуоттар сир-
хааларбаһа хас биэр

дун салаһа от иһин туруу-
лаһан үлэһиллэр.

Е. ЕГАСОВ

ЫЧЧАТТАР ЫЛЫСТЫЛАР

Бу күннэргэ оттоо-
һунга оройуон үрдүнэн
31 ыччат-комсомоһскай
звенолар үлэһиллэр.
Итилертин 10 кэлэн ме-
ханизированнай, 5 ме-
ханизированнай анардаах. 6
көһө-һили уонна 10 илин
звенолара бааллар. Атыр-
дах ыйын 17 күнүнээһин
туругунан ыччат-комсо-
моһскай звенолар 2847
тонна оту көбүһиттар.
Ити оройуон отун 34,3

бырыһыана. «Мындага-
һы» совхоз икки звенога
былаһаннаах соруудах-
тарын толорон синаһаллар.

Ити совхоз уонна «Чу-
рапчы» совхоз отчуоттара
ЫВСЛКО уобаластаабы
комитетин көбүлээһининэн
ытылаллар. «Көмүс хо-
туур» куоталаһыһа кыт-
таллар.

Звеноларга 461 комсо-
моһскай үлэһин. Оройуон
тас өттүгэр үлэһин звено-
ларга 194 ыччаттар
уонна комсомоһскай
бааллар. Оройуон иһигэр
эбик аһыһаһа бэлэмнэ-
һингэ, оскуола үөрэнэч-
чэлэрин кыллалар турар,
1200 комсомоһскай кыт-
тыһы ылаһаллар. Эбик

аһылык бэлэмнэһиниэргэ
оройуон кинигэти 5 ох-
суулаах этэрээт тэрийлэн
үлэһитилэр. Итилергэ 80-
ча ыччат үлэһитэ. Кини-
лэр 150 тонна дүлбаны
бэлэмнэһитилэр.

Оттооһуну идеологиче-
скай хаачыһыһа ыччат-
тар активнай кыттыһыны
ылаһаллар. Агитбригада-
лары көрүүгэ кытаанахтар
бастаһаһаллар. Бу күннэргэ
Кэбээһингэ оройуоннаабы
Кулутура дьэһитин агит-
бригада таһаһа. Кө-
һүүгэ Субуруускай ааты-
нан совхоз агитбригадага
ныттыһаһа хаалыһа ула-
һан катутуу.

С. ЯКОВЛЕВ.

Оройуоннаагы оперативнай штабка

ИЗДЭЭННЭЭХ БАЛАҢЫАННА

Оперативнай штаб уочаратлаах муньаагы ССКП райкомун бастагы секретара Г. М. Смыслетин салаан ытта. Кини общественнай сүөһү аһылыгы соботуокалааһынгга республикага үөсэбэит нэ-дээннээх быһыы-майгы уонна оройуонга хомуур хааныытын туһунан иһитиннэрини огордо.

Адыах хонуктаагыта ССКП обкомун бастагы секретара таб. Ю. Н. Прокопьев салаататынан селекторунан сүбэ муньаах ыттылына. Оһо сүөһү аһылыгы бэлэмизөөһүгэ нэдээннээх быһыы-майгы үөсэбэит бэлэттэнэ. Республика үрдүнэн атыр-дах ыйын 13 күнүгэрэ туругунан от хомууругар былаан 26 эрэ бырыһыан толорулуна. Барыта ал-та оройуон, ол иһигэр биһиги оройуонмут, ити көр-дөрүүтүн ланна хаалан иһэлэр. Күн-дьыл усулуо-буһага өссө уустууруохтаагы туһунан гидромете-орологтар сэрэтэллэр. Ол курдук, ый үһсү декада-тыттан саҕалаан 4 кыраадыска диэри тымныы ха-һыгнар, ардахтар түһэллэр күүтүлэр. Балаһан ыйыгар орто температура 2-3 кыраадыһынан намы-һах буолуога. Үй бастагы агарыгар 9, оттон үһсү декадага 18 кыраадыска диэри тымныыһа. Атын-нык этэххэ, кыстык ый иккис агарыттан саҕалам-маштан барыда.

Итинник уһулучу кытаанах усулуобуйага ааспыт нэдиэлэ сэрэ суох кыра сүөһү аһылыга бэлэм-изэнэ. Сорох совхозтар тэтимнэрин ыйытыннылар. Холобур, «Мындааайы» совхоз үлэ оторумтуотун агарынан ытчатта. Оройуонга чрезвычайнай ба-лаһыанна биллэриллибитин үрдүнэн, эбни аһылы-гы бэлэмизөөһүн тэтимэ эмнэ улаханнаах быһа түстэ. Атырдах ыйын 17 күнүгэрэ туругунан 7718 то-на дулда бэлэмизөөн сезоннаагы сорууда агарга эрэ соботуокалаһа. Дыал баччатыгар диэри салаа да былары быспакка олорор шэфтээх тэрилтэлэр баа-лар. Ол иһигэр, холобур, ДАЭС. Оперативнай штаб муньаагар бу тэрилтэ салайааччыта Фуртатов С. А. үлэбэ-хэмнэска үтүрүтүрбүтүн туһунан быһаара са-таата. Кини эбни аһылыгы бэлэмизөөһүгэ туру-нуохтук, суботунуһуктары тэрийбэххит диэн бы-һаарыта бэлэбэ ыттылына. Ити курдук, Чурап-чы орто оскуолата (директор Неустров В. М.), ин-тернат-оскуола (Калачев П. Н.), маһы таһастыыр комбинат (Листиков А. П.), госстрах инспекцията (Баранков Н. Р.), адыс кылаастаах оскуола (Вино-курова Л. М.), линейнай-технической сьма (Васи-льев Г. П.), о. д. а. тэрилтэлэр уопсай дылаага эһитиннээх суох сыманы көрдөрүлэр.

Биһиги даһаны эбни аһылык бэлэмизөөһүгэр тэрийбэххэ ыйы ахсаана алдох. Уора-көстө маоннаабыннотчулар бааллар. Оперативнай штаб итинник быһыыны туоратар дыһааы ыларыгар не дылаа оройуоннаагы отделлар соруудахтаа. Со-рох сельсоветтарга, төһө эмэ боһуулааһы үрдүнэн, сьбэһайбалар буолулааһылар. Итинник дыһааллар калар өттүгэр булчуту тохтогулуоһаахтар уонна туһааннаах исполкомнар председателлэрэ, атын са-лайааччылар эһиткээ тэрийбэххэ.

Атырдах ыйын мантан хаалыт кэмигэр шэф-тээх тэрилтэлэри сабан туран, үлэһит күүһү бары-тын эбни аһылык бэлэмизээр туруорулуоһаах. Штаб бу нэдиэлэ 1800 тонна оту, 2000 тонна сьнлэһи уонна 800 тонна эбни аһылыгы бэлэмизээр соботуу туруорда.

Ураты болжонто общественнай сүөһү уһулучу уустук кыстыгы тэрийиһэ уурулуоһаах. Бала-һан ыйын көрсө ыйары, оттон ый 15 күнүн аһар-баһа маньаагы хотону булуоһаахтар. Ол эрэри бу дылаага эмнэ балаһыанна ыарахан. Аныаха диэ-ри хотон өрөтүнүнэн дыарыктаммакка олорор от-делениелар бааллар. Бизэ көрмөх, уон биһр кы-стык хотон тутулуоһаага уонна сьгардыллан онго-булуоһаага сорох сьрдэргэ саҕалаан да иллик.

Республика правительствотынан биһирэмжит «Му-гудай» совхоз пенсионердарын, дыһа хаһаайсаларын ытчат сүөһүнү илэһэ ыйын кыстыгыгга мьгыры-лара оройуонга ойбулду ыла иллик. Сорук—ха-с биһрдик боһуоһкээ 100 тоһөттөн итэбэ суох ый-рэһи, борооскуну биһрдилээн көрүүгэ-харайымга биһриң. Онон сьбэһэстээн общественноһы ытчат сүө-һүнү көрүүгэ тэрийиһи хааччылар анааһаах ко-миссия тэрийиһэ.

Комиссия салайааччытынан райсовет исполкомун председателин солбуйааччы Г. И. Адамов ананна.

КИМ ТӨНӨНҮ ҮЛЭЛЭЭТЭ?

Атырдах ыйын 17 күнүгэрэ туругунан (тоннаан)

ТЭРИЛТЭЛЭР	Былаах		Дулда		Күөх маасса	
	былаан	туһала	былаан	туһала	бы-лаан	туһала
Госбанк, сберкасса, госстрах	8,0	2	95	39	21,5	—
Редакция, типография	7,5	5,3	55	12	8,0	1,4
Коммунальн. управление	15	15	440	155	37	—
Интернат-оскуола	15	14	100	75	36	—
Ор. балыһы, тубдиспансер, аптека	37,5	10	495	100	50	—
Маһы таһастыыр комбинат	30	20	190	140	41	—
Авиапорт	4,5	3	20	10	7,0	2
Адыс кылаастаах оскуола	10	1,5	30	20	13	—
Милиция, нарсуд, прокуратура	15	20	200	200	20	—
Баһаарытай чаас	15	5	130	80	31	5
ССКП, БВСЛКС райком, аппар.	7,5	8	185	100	22,6	15
Лесхоз	22	8	150	150	38,2	21
ОАПХ аппар. ветстанц. ветбалабар.	20	15	250	100	30	30
«Якуткоммунаэнерго»	—	13	130	80	16	16
Лесопункт	13	13	210	150	22,4	—
Эт-үүт комбината	13	12	680	440	70	60
Өрөмүөнүүр-технич. предприятие	10	—	110	30	36	10
Чурапчы орто оскуолата	15	—	110	60	7,5	2
Сьбэһэ узела	13	3	110	30	7,0	—
ЛТЦ	7,5	10	45	30	10	—
Өрөмүөнүүр-тутар участан	7,5	—	30	—	—	—
Суолу тутар-өрөмүөнүүр участан	15	15	150	110	26,2	40
«Агропромэнерго»	7,5	—	110	70	23	23
Олоһу-дыһаагы хааччыһы упр.	22	16	260	100	42	7
ДАЭС, сетевой участан	7,5	—	60	—	12	—
Районное общество	55	55	220	100	58	—
«Агропромхимия»	15	20	360	152	41	10
«Якутмелиоводстрой»	10	10	85	85	30	—
ЭОС-мехотряда	5,0	—	10	—	—	—
«Якутагропромстрой»	44,5	47,2	480	211	53,2	14
«Агроснаб»	8,0	1	20	2	6,2	—
Район	15	5	90	62	12	—
Санэпидстанция	6,5	3,2	25	12	13	—
Культура отдела	7,5	4	105	80	19	—
«Агропромдорстрой»	5,0	—	50	—	0,5	—
Кинисети	15	9	105	80	13	3
Райсовет, сельсовет, аппар.	15	—	225	60	37	37
Оройуон үрдүнэн	541,5	355,2	6155	3148	933,3	296,4

Баһы орто ос-куолатын бэйэс кылаа-һын үөрэнээччигэ Тима Местников. Биһиги ту-ругунан уолчаан 125 куул лабыктаны үргэстэ, ону сэргэ дулданы, оту соботуокалааһынгга ула-хан дыһу кытта төһөгө суботунуһуктаһар. Бу күнүгэрэ Тима Мэһэ Ха-калас Төхтүрүтөр биһр нэдиэлэлээх суботун-һууна барыста.

«Мугудай» совхоз То-лоонкоһу отделениеты-гар сүөһү аһылыгы бэ-лэмизөөһүгэ күргөм-нээх суботунуһуктар та-рылаллар.

Ф. ГОГОЛЕВ.
Автор фотота.

Учууталлар атырдах ыйынаагы сүбэ муньахтарын көрсө

МЕТОДИЧЕСКАЯ ХОЛБОҢУККА ТҮМСЭН

Биологтар уонна хи-миктар оройуоннаагы ме-тодическай холбоһукта-ра, ааспыт ыйларга кур-дук, ырытыллан онгоһу-лубут чолчу быһаанынан салайтаран үлэлээтэ.

Үөрэх дыһыны устата холбоһук бары чөлөһө-нөрө ыттылылаах түөрт муньах, химияда сэттис кылаастарга оройуон-наагы контуруолунай үлэлэр ыттылыһылар, химияда уонна биология-да оройуоннаагы пред-метнай олимпиадалар буолулааһылар. Быһыл республикатаагы олим-пиадаларга хайа да сыл-лардааһар сьтиниллээх-тик кэһтынныбыт — 33 хамаандаттан биһиги оройуонмут биологияда алтыс мьстэлэһтэ, хи-мияда уон биһрис буол-лубут.

Холбоһук ыттар семи-нар-муньахтарга элбэх этаптаахтар, практичес-кай да, теоретическай да өттүнэн ордук туһалаах онорорго кыһанабыт. Ол курдук, сана түсэриыл-лан онгоһулубут про-граммалан хайдах үлэ-лээххэ соһун туһунан

учууталлар М. А. Сиде-рова (Чурапчы), А. Г. Степанова (Хайахот), Г. Г. Степанова (Сыдаа) ку-рахсабылаахтик кэһсэ-биттэрэ. Ахсынныы ыйга Дирин орто оскуолатын базатыгар тэрийлибит се-минарга учууталлар био-логия уонна химия пред-меттэригэр аһаас урук-тарга сьлдьыһытара. Са-ха АССР оскуолатын үтүөлөөх учуутала Т. С. Ейрафова уруктарга би-лигини көрдөбүлэр туста-рынан, завуч Л. Н. Соро-кина «Биолог—кылаас салайааччыта» темага да-нылааһтары онорбуттара. Коллектив старшай учуу-тал Е. И. Макаров аһар портретыгар аналаах ды-һаага эмнэ улаханник би-һирэммит. Манна эдэр учууталлар элбэх маада-лаагы билбиттэрэ, урук-конференцияны ыттыы методикатын билсбиттэ-рэ. Үөрэнээччилэр күөх патрул хайдах тэрийэл-лэрин, пришкольной участанка үлэлэрин ту-һунан көһсөһөннэрэ, «Аһылдыны харыстааһы-ны» тематическай биз-

нэри тэрийэ ыттыылары иһилэри сьтэрэн-хоторон биһирбиттэрэ.

Тохсунньуларга, — тэ-һиһар пришкольной уча-стантара үлэлэтин, биоло-гии уруктарыгар интер-национальнай иһтин бо-һууруостарын быһаарыы проблемаларыгар аһам-мытара. Манна учуутал-лар биология уонна хи-мия уруктарыгар прак-тическай уонна лабора-торнай үлэлэри ытты-ларын быһаанын толо-рууларын туһунан от-чуоттабыттар, химияда ыттыллар оройуоннаагы контуруолунай үлэ тек-син ыртан онорбуттара. Итиннээх учууталлар сэттис дыһааны чолчу талбыттар. Төһө диэтэх-хэ, бу кылаас толору са-һа программалан үөрэ-нэр. Контуруолунай үлэ түмүктэ астыннарба-хтара. Ордук мөлөх би-лигин интернат-оскуо-ла үөрэнээччилэрэ көр-дөрүттэрэ. 25 өдөттөн 6-ра үлэни кыһаан толор-ботохторо. Ол биричи-нэтинэн хатылааһын мөл-өһтүк ыттыллар, чингэ-тэр эрчиллилэр аһыл-лах-

тара буолар, элбэх ады-һы задачаны суоттааһын-га өгөрбүттэр.

Методическай холбо-һук сьлдьаагы үлэтинтэн хаһык түмүктэри онго-руохха сьбүү? Бастаан туран, холбоһук түмөү-лэрин боһууруостарыг-ордук чуолкай, чолчу, оноруохха наада. Икки-һинэн, биологтар уонна химиктар тус туһунан түмсэллэрин хаач-чылааха. Оройуонга барыта 10 химик баар. Онон кинилэри туспа ме-тодическай холбоһук кур-дук көрөр үлэбэ нөдүү-һу эрэ биһриэн сөһ. Би-лигин пришкольной участантара үлэлэтингэ ураты болжонто ууру-лэр. Ол эрэри бу боһ-пууос үтүс оскуолалар-га эрйиллэрин курдук быһаарылла илик. Оро-йуоннаагы методическай холбоһук бу үлэ толо-рулуутун контуруолаа-һыны мөлөттө. Итинн сага үөрөх дылыгар болжонтоо мьлаахха.

Е. АДАМОВА,
оройуоннаагы методичес-кай холбоһук салайаач-чыта.

Ударнай түмүгэ

«Улуу Октябрь 70 сы-ларга—70 км усталаах солоһуну» дьин деһэ-тээх Алдан оройуонун Кураанахтаагы көмүһү хостуур фабрикатын тех-нологическай сьмэһатын ытчат — комсомольскай коллэтивны ыттары-тын республика ытчат-тара иһигини өһөһүлэр. АЯМ тутааччыларыгар дыһуунаах көмөһү онор-буттар ортолоругар би-һиги оройуонмут пред-ставителлэрэ эмнэ баал-лар. Кинилэр Нерюнгри туһаайытынан 4 оро-йуон комсомолецтарын холбоһуктаах этэрээтигэр үлэлээтилэр.

АЯМ-га

мүтэр уолаттар 1,5 ый устата үлэлээн дойдула-рыгар эргиллэн кэллэ-лэр. Охсуулаах комсо-мольскай тутууга кы-лааттарын килдэһибит байкастары БВСЛКС райкомугар көрсөн кэ-һсэбит.

— Биһиги этэрээпит АЯМ-га ким хайа иһи-нэ тиһибит этэ,— диэр командир Виктор По-сольскай. — Кэлээччилэр олорор усулуобуйаларын тэрийиһэ үлэлээбиллэит Лаабыр иһитэтин ыраа-стаабылыт, балааккала-ры туруоруллубут. Үлэ тэрийиһигэр БВСЛКС XX сьһингэр ахтыллы-быт итэһэстэр өссө да туоратылла иликтэрэ хо-молтолоох. Холобур, тий-

дэхпит утаа үс күн кур-дук аһаабакка сырытты-быт. Үлэһир сахха сү-гэбит тьмиэргэ тийэһ кэлбитэ. Онтон кэһиэ кэһээс дьэ уктарын аһалбыттар. Үлэ иһи болдьоһунан барыта. Бастагы болдьох бутуу-түтөр иһиксээ хаалар ту-һунан кэһсэтиилэр буол-луттара. БВСЛКС уоба-ластаагы комитетин ба-стагы секретара В. Изи-форов кэлэ сьлдьыбыта. Биһигини көрсөн кэһсэ-литэ. Чурапчы оройуонун этэрээтэ сьбэлэһэн баран иһикс болдьоххо хаалар-га быһаарыммылыт. Би-һиги тьһиһ кэлбиһит эбитэ буоллар Чурапчы-тан иһикс этэрээт тэрий-лэр боһууруоһа туруох-таада. Онтон ити мара-хан усулуобуһааах сьл-га кьаллыбата биллэр.

Г. Яковлев, В. Гого-лев, П. Макаров, В. Боя-кин, Ю. Корюкин, В. Дьячковскай уонна В. Посельскай буоланнар ордук таһаарылаахтын үлэлээбиттэр. 50 м кэ-титтээх таһыны солоһо маһын чөмөхтөөр испи-тэр. Үсүһ сүгэһи үлэ-лэһинэр уопсайа 18 км усталаах солоһуну онго-руттар. Итинэн былла-һарын 80 бырыһыан му-һараннар, атын этэрээт-тэрдээһэр уһулучу үлэ-лэһинэр элбэх хайады кылыттар. Уолаттар дой-дуларыгар тутууга үлэ-лэһит, сүгэһи тутта үө-рүйэх буоланнар кьы-һылаах үлэһи үгүстэр-тэ холобур буолбуттар.

Үлэ ыарахаттарыгар эбни халлаан ардахтан-нар сьлбиккээ, сьһиккэ сьлдьыбыттар. Күһгэ уоннуу маас үлэлээн ба-ран ордуһут кэһигэр та-һастарын куурдаллар. сьһиһааналлар эбит. Эдэр дьон эрчимнэн күн көр-дөр эрэ волейбол оон-иһууллар, араас спортив-най кураһтэһиһилэри тэ-рийэллэр.

Биһр өрөбүлгө шэф-тээх Нерюнгри куорани-нирэн дьаарбайбыттар. Нарь-бэлэ мьстэлэри көрбүттэр.

Чурапчытан АЯМ ту-туутугар үлэһи сьлдьар Д. Борисовы көрсөн кэ-һсэһиттэр. Дьитрий ть-мир суолга релсьэ ууруу-тутар үлэһир эбит.

АЯМ тутуутугар үлэ-лэһит итчаттар 1,5 ый устата үлэлээбит хамна-старын Алданга хайыһар базатын тутууга биһр-биттэр. Ити тутуу оло-хо иһирдэһиһэ, Советскай

Союз хайыһарга олим-пийскай сүүмэрдэммит хамаандатыгар тийэ кэ-лэн дыарыктанар сьрдэрэ буолар кьсннлээх. Чу-рапчытан барыт этэ-рээт командира Виктор Посельскай уонна Юрий Корюкин БВСЛКС НК штабын Вочуотунай гра-моталарынан наһараа-даммыттар.

БВСЛКС райкомугар буолбут көрөһүүгэ этэ-рээт баймастарыгар гра-моталар туттарыһыны-лар, элбэх истин тыл-лар этилиһилэр. Уолат-тарга кэлэр өттүгэр ох-суулаах тутууга кьытты-быт кэһиһири уһуубатта-рыгар, маһдытти аймо-вөһ аатын үрдүктүн туталларыгар баһарды-лар.

С. ЯКОВЛЕВ.

Мэччирэнгэн—өмөм үүтү
ҮЛЭЛИИРИ ЭРЭЙЭР
ЭППИЭТТЭЭХ КЭМ

баайлыгбаларга, зверолагарга дүүллэллэгийн тэрп-
йэллэргээр уонна тээрдэллэбит бэлээн толоруу
сигиэллэргээр сорудахтанымлар. Үс холук иһинэн
совхозтарга, зверолагарга сага сорудахтары тээрдэллэ-
хэ наада.

Госагропром үөскээбит балаһыаньаны учуоттаан
оту уонна сииллэни соботуохкалааһыгга үлэ төлө-
бүрүн үрдэллэтин туһунаа иһитиниэринтин сиби-
дизиньэбэ ыларга.

«Миндаагааны» совхоз Соловьевтаагы отделенийн коммунистара отыйн санатыгар отделенийе үүтү государствора туттарыгы ылыммыт обьекталистибэтин толоруугун туругун туһунаан боллуруону дьүүллэспиттэрэ. Ити мунулааха үүт табаарынаа 76 бырыһыан эрэ буолбутун, ылыммытын үүтү турууруу, кыһалыкты

Советской Союз устуун сылдыар туристической путевкалары босхо биэриэх бастагы миэстэни ылыбыттарга 32, иккис миэстэлэхтэргэ 28 устууканы.

Совхозтар директордары сүөһү аһылыгар солбуйааччылары уонна профюмнар председателлэри бириэмийэлэригэ анаан кыраныысса таһыгар тахсан сыныһанар путевкалары босхо биэриллэр; бастагы миэстэни ылыбыттарга 8, иккис миэстэни ылыбыттарга 4 устууканы. Совхозтар партиомнары секретардарыгар бастагы миэстэни ылыбыттарга 4, иккис миэстэлэхтэргэ 2 кыраныысса таһыгар тахсан сылдыарга босхо туристической путевкалар аһаһылар.

Сельсоветтар исполкомнарын председателлэрин, төрүттэлэр салайааччылары бириэмийэлэригэ анаан госучреждениелар үлэнигэрин профюмун обкомга 16 босхо туристической отгон үөрөх уонна илчичай төрүттэлэр үлэнигэрин профюмун обкомга үлэ-сыһыһааһа лааһырдарын салайааччылары бириэмийэлэригэ 5 босхо путевканы аһаһылар.

Бүтэһиктээх түмүгү таһаары аһылык бэрэ кэрүгүн холбоон баран биһир условнай сүөһүгэ таһааран суоттааһынынан быһаарыллыһа.

Бүтэһиктээх түмүгүнэн быһааны таһыһа оту со-

дотуопкалаабыттарга бириэмийэ олохтоһо. Быһааны таһыһа 800 тонна оту содотуопкалаабыт таһаарыһытыһа үс К-700 трактор, 600 тоннаны содотуопкалаабыкка 5 автомашинна, 500 тоннаны содотуопкалаабыкка 2 автобус, 400 тоннаны содотуопкалаабыкка ДТ-75 биэс трактор, 300 тоннаны содотуопкалаабыкка биэс МТЗ-82 трактор бэрриллэр. Бу бириэмийэлэр өрүс илчичай. Вүдүү уонна Лена уһаһаһаабы зона совхозтарыгар анаан олохтоһиулар. Хотуу зонада быһааны таһыһа 500 тонна оту содотуопкалаабыт совхозна үс ДТ-75 трактор, 400 тоннаны содотуопкалаабыкка үс МТЗ-82 трактор бэрриллэр.

Сүөһү аһылыгын содотуопкалааһын быһаанын толорууга дьону ордук көпүлүүр сыһаан фондолар тас өртүлэринэн сорох оройуоннарга эһи араас мааркалаах 55 массиналар, 65 мотоцикллар бэрриллэр, быһаарылыһа. Бу фондоларынан Амма, Алексеевская, Горная, Мэнэ-Хаҥалас, Чурапчан, Уус-Алдан, Орджоникидзевская оройуоннарын отчуттара таһаарыһа.

Куоталаһы түмүгүн таһаарыһа учуоттаныһа: аһылык хаачыстыһа; ходоһаны оттоон ылы бырыһыһа; техникаттан куттал суох буолуутун уонна үлэ харыстабылын тутуһу; бадарэстэһини олохтоһун.

[illegible]

Ферма үрдүнэн 111
ылах манар. Күннэтэ ва-
ловойунан 802 кг үүтү

Хорбут сайышгар алта
маньныкыт 119 ына-
ды ымыллар. Күнүздө
маньнарын валовойнан
бир тоннага тиздэн ба-
раи атырдаах ыйын 8
күнүндөй туругунаа
тагнар. Түһүрдилэр.
Күнүгэ 884 кг бородуук-
сууа ыдыллар. Бир ыа-
нар ынахтан 7.4 кг үүтү
быллар. Коллектив басты-
н ыаньныкыста Егор
Собакин үлэтин кордо-
рууту барыларыттан ула-
хан. Бир ыагар ына-
хыттан 9.3 кг үүтү ыыр.
Быыл омуу бүтөрбит
Лена Батарина, Мария
Захарова, Люда Сергеева
эмээ бу сайылыкка үлэ-
диллэр. Манна быыл
ынады ыыр сайга элек-
трический аппарат туру-
дуллубут. Ити аппараты
совхоз төһүү үлэһитэ П.
П. Сергеев үлэстэр. Ки-
ни совхоз бэйгэ опера-
тор, дизельист уонга эбин
Абылгы онорооччу үлэ-
тини толорор. «КВ»

САЙААПКА САЙМАРЫЫНА

рын чуулнайдаспатахха, мангын бара туруу, Холбоор, 25 кут сеченилаах набельга сайаанаа суох. Отордоохун тэрэвинигэр эмнэ элбэх матырынаал наада, совхозтартан биир да сайаанаа киңирэ илин.

Уу Окуутаах уонна Салпыа фермаларыгар электрическэй котельнайдар киллериэхтээхтэр. Онно смета докумуоннара

Специалистар бары соһонбон, уопсай биир хаһаысханаан үлэлиирбит ирдэнэр.

Көмөлөһөр тэрилтэлэр сайаазчыларын иттиһиллэрин совхозтар директордары, ОАПХ кылаабынай специалистара хайдах сыаналыһыларый?

«Сайаапканы киһитэр тэрийэхтээхтэр. Хаһаытуох наадатын билбэ

онгохуудад илгэвчтөр. Хан-
ныг оборудование ханна
турууралларыг сайжаа-
налар суохтар. Уолна ити
кэнигтэн самайа үлүк
биниги хаалыахыт.

Электрелиния өрөмүөнү
молтох. Онон аварияны
дизеллэр онгохуудуохаах-
тар. Биниги биңг автома-
шинада биңг дизелл одор-
дорго сайаапка биңгдигит.
Выйм 12 хотонго ре-
конструкция ытыллар.
Итидэртэн 5-тэр өрө тэг-
нинер потенциал баар.
Электрическэй мотордары
обмотканырга площадка
биңгдигитэр. Онон хос ту-
ган сылытарга үнө көрүл-
дүөн наада. Өрөмүөнүнэр
дигителлэри уулар. саа-
лаас чаастары харайар
- ысыгылаат ирдэнэр. Ити

буолахтарына, бу дьон
тугу үлэллэлэрий? Тугу
номолонеллэрий? — диги
хардары ыймтар Субу-
руускай латын совхоз
директора А. В. Ефремов

— Барыбыгытар биңг
генеральнай линия баар
буолуохтаах. Көмөлөнө
тэриттэлэр илэ-чахчы но-
молонхуохтарын наада. Ва-
ры кыһанар курдунгу
эвээри түмүк суоюн ку-
лун суох. Хотоннорбу
сылаас буолуохтаахтар
Хельдлахха котельнай
котмоох наадатар, — ит
«Мындааайы» совхоз ди-
ректора В. П. Чичкова
ров этинтэ.

— Өрөмүөн үлэлэр бар
хураллах. Маралаайы
септохх смеситель үлэ-
(Бүтүүтүн 4-с стр. көр)

гүсү. — дигэн Петр Петро-
вичныналбатын кезинер.
Хорууда, бын курдук
наадалах төрилэр эмэ
түнийбэтэр. Мэчирхэн ик-
ки айдаах соруудабын
Хорбут сайылык ферма-
тын коллектива 100,9
бырмыан толорбут.

Тайда Төрдө сайылым-
ка үлэ-сынпыалаг лаабы-
рын интиллэччилэрэ ха-
аайынымыллар. 12 үө-
рөнчөччү сэттэ ыаныныс-
ыт ынахтарыг көрөллөр.
үчүттүлэр уоннуу хону-
гунан солбуйса сылдыан-
нар лаабырга үлэлтил-
лэр. Мэчиргэ өккө
ыабын сорууда 74,4 бы-
рыһыан туолбут. Хаалы
онкула өссө мэчиргө
бастагы күннэригэр уу-
руллубут. Холбур өккө-
лү сыл үлэлэбит А.
Брызгавна. Э. Илларио-
нова бэс ыйынаагы бы-

лаиннарын улсааннаа-
нан 54 уонна 48 бэй-
рхын эрх-толортообуттар.
Кинилэртэн ыһахтары
туппут Роза уонна Ага-
ша Исаевалар. Зина
Илларионовна уо. д. а. от-
уһугар былааннарын 76
— 87 бэйрхымаатта тийэ-
эргэ таһарбыттар. Ити
баара-суора алтыс-сэттис
кылааны бүтөрбүт дьон

А. МАКАРОВ.
«СО» общ. порр.

